

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

Meer of minder?

Het uitkeringsgebruik van Oost-Europese arbeidsmigranten in Nederland*

Anita Strockmeijer**

Momenteel is er nogal wat te doen over het gebruik van Nederlandse werkloosheidsuitkeringen (WW) door Poolse arbeidsmigranten. Dit artikel geeft inzicht in het gebruik van de WW. Het totale beroep op de WW wordt bepaald door de instroom in de WW, alsook door het aantal maanden dat een werkloze een uitkering ontvangt en door de hoogte van de uitkering. Op basis van registratiedata zijn onze bevindingen dat het effect van een kortere verblijfsduur en van een lagere uitkeringshoogte het totale uitkeringsbeslag vermindert. Tegelijkertijd heeft de grotere instroom in de WW, die voor Oost-Europese arbeidsmigranten hoger is dan voor Nederlandse werknemers, een positief effect op het totale uitkeringsbeslag. De combinatie van de verschillende effecten leidt tot de conclusie dat het totale uitkeringsbeslag op de WW door Oost-Europese arbeidsmigranten niet sterk afwijkt van dat van Nederlandse werknemers.

Inleiding

Eind 2018 ontstond er beroering over het gebruik van Nederlandse werkloosheidsuitkeringen (WW) door Poolse arbeidsmigranten. Zij zouden een WW-uitkering aanvragen, hoewel de werkgever nog werk voor hen heeft. Ook zouden malafide tussenpersonen maskeren dat sommige Polen met een WW-uitkering in hun herkomstland verblijven, terwijl zij in principe beschikbaar moeten zijn voor de Nederlandse arbeidsmarkt (Kamerstukken, 2018). In de media werd gesproken over grootschalig fraude. Echter, de omvang van fraude is per definitie onbekend, omdat bij constatering wordt opgetreden en feiten over het uitkeringsgebruik naar herkomst ontbraken. Daarbij registreert UWV niet de herkomst van werknemers, in verband met wetgeving die discriminatie naar herkomst niet toelaat. Analyses naar herkomst zijn daardoor niet eenvoudig uit te voeren. In de 15 jaar sinds de oostelijke uitbreiding zijn grote aantallen werknemers uit Oost-Europa in Nederland komen werken. Voordat de grens voor werknemers uit de oostelijke lidstaten openging, werkten bijna 100.000 Oost-Europeanen in Nederland (Kamerstukken, 2013). In 2017 gaat het om 400.000 werknemers uit Oost-Europa, ruim 5% van het totaal aantal werknemers in Nederland. Oost-Europese arbeidsmigranten hebben inmiddels een belangrijke positie op de Nederlandse arbeidsmarkt verworven en delen van de Nederlandse economie

* De analyses over instroom in de uitkering zijn deels gebaseerd op: Strockmeijer, De Beer, & Dagevos (2018).

** Anita Strockmeijer is werkzaam bij het Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen op de afdeling Strategie, Beleid en Kenniscentrum. E-mail: anita.strockmeijer@uwv.nl.

zijn afhankelijk van hen (Heyma, Bisschop, & Biesenbeek, 2018). De Amerikaanse econoom Borjas betoogt dat een genereuzer socialezekerheidsstelsel migranten kan aantrekken en spreekt van een *welfare-magnet*-hypothese (Borjas, 1999). Bij migranten kan sprake zijn van negatieve zelfselectie, in de zin dat zij migreren in de verwachting dat de verzorgingsstaat in het gastland hun inkomensbescherming zal bieden (Nannestad, 2007). Generieuze uitkeringen werken dan als een magneet voor laagopgeleide migranten. In het maatschappelijke en politieke discours wordt soms betoogd dat Oost-Europese arbeidsmigranten weliswaar naar Nederland komen om te werken, maar dat zij dat doen in de wetenschap dat zij bij werkloosheid aanspraak kunnen maken op een genereuzere werkloosheidsregeling dan in het thuisland (Dagevos & Gijsberts, 2013; Kamerstukken, 2013; Kremer, 2013; SER, 2014). Empirisch is het bestaan van een aanzuigende werking moeilijk te toetsen, maar we kunnen wel onderzoeken of er sprake is van een onevenredig groot beroep op de WW. Meer kennis over de relatie tussen migranten en het gebruik van de sociale zekerheid is zeer gewenst (Guild, Carrera, & Eisele, 2013). Als (te) veel migranten gebruikmaken van sociale zekerheid, heeft dit zijn weerslag op het draagvlak en op de beeldvorming over migranten, en versterkt het gevoelens van onvrede over vrij werknemersverkeer binnen de Europese Unie. Om een onderbouwd oordeel te kunnen vellen over het WW-gebruik door Oost-Europese arbeidsmigranten, onderzoeken we in dit artikel het totale uitkeringsbeslag dat Oost-Europeanen leggen op de Nederlandse werkloosheidswet. Die kennis kan een meer genuanceerd en met feiten onderbouwd maatschappelijk en politiek debat bevorderen. Het totale beroep wordt bepaald door de instroom in de WW alsook door het aantal maanden dat een werkloze een WW-uitkering ontvangt en door de hoogte van de uitkering. De vraag die in dit artikel centraal staat, luidt: In hoeverre verschilt het totale uitkeringsbeslag tussen Oost-Europese en Nederlandse werknemers, en door welke factoren – instroom, hoogte en duur – wordt het verschil verklaard?

Theoretisch kader

Werknemers in loondienst dragen WW-premies af, waardoor zij verzekerd zijn tegen de financiële gevolgen van werkloosheid. Ook Oost-Europese arbeidsmigranten die in Nederland in loondienst werken betalen, via de werkgever, WW-premies. Om in aanmerking te komen voor een Nederlandse WW-uitkering moet in 36 weken voorafgaand aan de eerste dag van werkloosheid minimaal 26 weken zijn gewerkt. Een werkloze werknemer heeft dan recht op een WW-uitkering voor de duur van 3 maanden. Een langer arbeidsverleden geeft een langer recht op een WW-uitkering. Om ervoor te zorgen dat verschillen in socialezekerheidsstelsel tussen landen niet belemmerend werkt voor het vrij verkeer van werknemers, is een Europese verordening voor sociale zekerheid opgesteld.¹ Als een werknemer werkt in een andere lidstaat, geniet hij dezelfde sociale en fiscale voordelen als de nationale werknemers.² Oost-Europese arbeidsmigranten in Nederland maken dus dezelfde aanspraak op een WW-uitkering als Nederlandse werknemers in Nederland.

Hoewel Oost-Europeanen voor werk naar Nederland komen en hun participatie gunstig afsteekt bij die van andere migrantengroepen, blijkt ook een substantieel

deel (van de Polen) werkloos te zijn (Dagevos, 2011; Huijnk, Gijsberts, & Dagevos, 2014). In rapportages over het gebruik van de Nederlandse Werkloosheidswet (CBS, 2018; Eurofound, 2015) blijkt dat het aandeel van Oost-Europese arbeidsmigranten in de WW-populatie aanzienlijk groter is dan hun aandeel in de totale werkzame beroepsbevolking. Tevens blijkt dat zij vaker een beroep doen op een werkloosheidsuitkering dan op andere sociale voorzieningen, terwijl andere migrantengroepen juist vaker een beroep doen op een sociale voorziening (Huijnk et al., 2014).

Het risico van werknemers om in te stromen in de WW hangt af van hun baanverlies, dat onder meer afhangt van factoren als de bedrijfssector en het type contract dat men heeft. Bij een krimpende economie is er in het bedrijfsleven doorgaans een sterkere afname van de werkgelegenheid dan bij de overheid (Vrooman, 2009). Het risico op werkloosheid is ook aanzienlijk in sectoren die onderhevig zijn aan seizoenschommelingen in de vraag naar arbeid. Om pieken in het werk op te vangen, zetten veel werkgevers in de agrosector Oost-Europese arbeidsmigranten in (Strockmeijer, De Beer, & Dagevos, 2017). Ook in de uitzendsector zijn korte periodes van werk kenmerkend. Door de actieve bemiddeling van uitzendbureaus in het thuisland zijn veel arbeidsmigranten uit Oost-Europa via de uitzendsector bij een Nederlandse werkgever tewerkgesteld. We verwachten dan ook dat Oost-Europese arbeidsmigranten vanwege de sectoren waarin ze werken (met name de agrosector en de uitzendsector) een grotere kans op werkloosheid hebben en daarmee een grotere instroom in de WW.

Het totale beroep op de sociale zekerheid wordt bepaald door de instroom in de WW alsook door de duur dat men een WW-uitkering ontvangt en de hoogte van de WW-uitkering. De Nederlandse werkloosheidswet heeft naast de doelstelling om werkloze werknemers te beschermen tegen de financiële gevolgen van werkloosheid, als doelstelling werkloze werknemers te stimuleren het werk te hervatten (SZW, 2016). Werkhervatting is het sluitstuk van het zoekproces dat werkzoekende (aanbod) en werkgever (vraag) bij elkaar brengt. De duur van het verblijf in de WW is daarmee gerelateerd aan werkherhervatting. Volgens de economische baanzoektheorie (*job search theory*) accepteert een werkloze werkzoekende niet elke baan die zich aandient (Mortensen, 1977). Het laagst mogelijke loon waarvoor een individu bereid is een baan te accepteren wordt het 'reserveringsloon' genoemd. Is een loonaanbod lager dan het reserveringsloon, dan wordt de zoektocht voortgezet, totdat de werkzoekende een baan vindt waarvan het loon minimaal gelijk is aan het reserveringsloon. Uit het zoekmodel volgt dat er een relatie is tussen de hoogte van het reserveringsloon en de hoogte van de werkloosheidsuitkering. *Ceteris paribus* geldt: *the larger the latter, the larger the former* (McFadyen & Thomas, 1997, p. 1463). Het gevolg is dat een hogere werkloosheidsuitkering leidt tot een langere werkloosheidsduur (Mortensen, 1977; Van den Berg, 1990). Factoren die doen verwachten dat Oost-Europese uitkeringsgerechtigden sneller uit de uitkering stromen dan Nederlanders zijn de maximale duur van het uitkeringsrecht en de hoogte van de WW-uitkering. Doordat de hoogte van de WW-uitkering is gerelateerd aan het voormalige loon en doordat het gemiddelde loon van Oost-Europeanen veel lager is dan dat van Nederlanders (Strockmeijer et al., 2017), is ook het gemiddelde uitkeringsniveau lager en verwachten we dat Oost-Europeanen een lager reserveringsloon hebben. Op grond hiervan valt te verwachten dat zij eerder uit de WW stromen vanwege

werkhervatting. Hier komt bij dat veel Oost-Europese migranten starter zijn op de Nederlandse arbeidsmarkt (Strockmeijer et al., 2017; Strockmeijer, De Beer, & Dagevos, 2018), wat een korter maximaal uitkeringsrecht met zich meebrengt. Er zijn echter ook factoren die de werkhervatting, en daarmee de werkloosheidsduur, van Oost-Europese migranten kunnen belemmeren: de sociaaleconomische positie, menselijk en sociaal kapitaal, en discriminatie op de arbeidsmarkt. Hoewel we op grond van de economische zoektheorie dus verwachten dat Oost-Europese migranten eerder dankzij werkhervatting uit de WW-uitkering zullen stromen dan Nederlanders, zijn er andere factoren die deze verwachting nuanceren. Dit is reden om geen hypothesen te formuleren over de verschillen tussen Oost-Europeanen en Nederlanders, maar onze empirische analyses te zien als een exploratief onderzoek, waarmee we meer inzicht krijgen in hoeverre het totale uitkeringsbeslag verschilt tussen Oost-Europese en Nederlandse werknemers, en in het belang van de factoren instroom, verblijfsduur en hoogte van de WW-uitkering.

Data

Instroom in de WW-uitkering

Voor de beantwoording van de instroom in de WW-uitkering is gebruikgemaakt van administratieve microdata van het CBS betreffende de banen en lonen van werknemers in Nederland (Polisadministratie) en de uitkeringen krachtens de Nederlandse Werkloosheidswet. Werknemers die in Nederland in loondienst werken en voor wie de werkgever de premies werknemersverzekeringen betaalt, zijn verzekerd voor de Nederlandse Werkloosheidswet en opgenomen in het werknemersbestand in de Polisadministratie. De herkomst van in het buitenland geboren werknemers is aan het analysebestand gekoppeld. Zo is het mogelijk om in de analyses een uitsplitsing te maken naar verschillende groepen migranten: Oost-Europa, rest van Europa, westers, niet-westers en Turkije/Marokko. Voor de analyse inzake instroom in de WW worden alle werknemers gevolgd die in januari 2015 in Nederland in loondienst werkten. Werknemers ouder dan 60 jaar – die dus de pensioengerechtigde leeftijd binnen een beperkte termijn bereiken – en jongeren tot 20 jaar zijn uit het analysebestand verwijderd; in het laatste geval omdat voor scholieren en studenten werk veelal een nevenactiviteit is. Voor de kans op instroom in de WW volgen we het cohort voor 1 jaar en bezien we of er gedurende ten minste 1 maand een WW-uitkering is ontvangen. Daarmee meten we de incidentie, de instroom in de uitkering binnen 1 jaar. WW-instroom is een dichotome variabele: wel of geen WW-uitkering binnen 1 jaar.

Duur van het verblijf en hoogte van de WW-uitkering

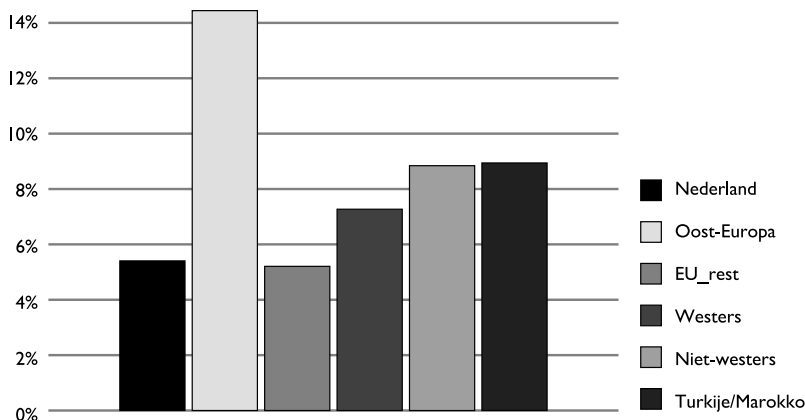
Voor beantwoording van de duur van het verblijf en hoogte van de WW-uitkering maken we ook gebruik van administratieve microdata van het CBS betreffende de werkloosheidsuitkeringen. Voor deze analyses kijken we naar werknemers die in het kalenderjaar 2016 instroomden in de WW met een startdatum van de uitkering tussen 1 januari 2016 en 31 december 2016. Invoering van de Wet werk en zekerheid (Wwz) per 1 juli 2015 zorgde voor een verhoging van het

aantal lopende uitkeringen en verlaging van het aantal beëindigde uitkeringen. Deze trendbreuk in registratiedata maakte dat we kalenderjaar 2016 als instroomjaar namen om de duur van het verblijf en de hoogte van de WW-uitkering te bepalen, en niet kalenderjaar 2015. We volgen de WW-uitkeringsgerechtigden tot eind december 2018. Sommige uitkeringen hebben een aanvang in januari 2016 en kunnen we 3 jaar volgen, terwijl we uitkeringen die starten in december 2016 voor een periode van 2 jaar kunnen volgen. De redenen dat een uitkering stopt zijn divers: dat kan zijn om werkhervatting, opgelegde maatregel, maximaal WW-uitkeringsrecht, verhuizing naar het buitenland, overlijden of andere reden. In dit artikel gaat het om de duur van het verblijf in de WW-uitkering, waardoor we geen onderscheid maken naar reden einde WW-uitkering. De hoogte van de WW-uitkering is in de eerste 2 maanden 75% van het dagloon en vervolgens 70% van het dagloon. De variabele 'grondslag voor berekening van het uitkeringsbedrag' (bruto dagloon inclusief vakantietoeslag en begrensd op het maximum dagloon sociale verzekeringen) vormt de basis voor het dagloon. Het totale WW-uitkeringsbeslag is: (instroom in de WW-uitkering) * (gemiddeld aantal dagen WW-uitkering) * (hoogte van WW-uitkering).

Resultaten

Instroom in de WW

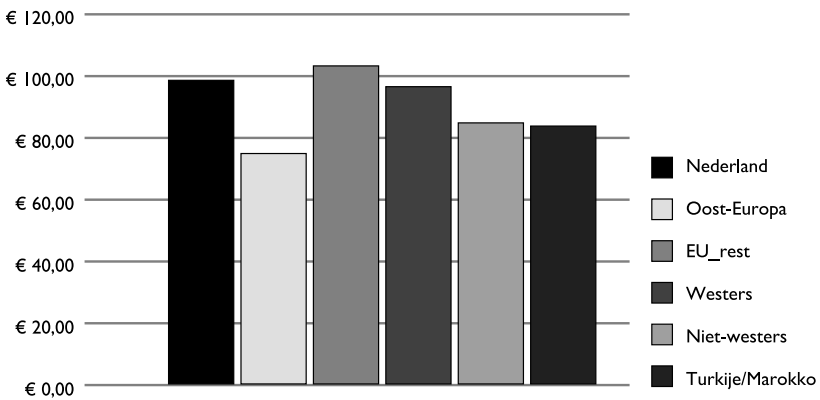
In januari 2015 werkten ruim 6,3 miljoen werknemers van 20 tot en met 60 jaar in loondienst in Nederland. Van de Oost-Europeaanen had 40% in 2015 een of meerdere maanden geen werk in loondienst in Nederland. Van de Nederlandse werknemers, 5,5 miljoen, had 10% ten minste een maand geen werk in loondienst. Andere migrantengroepen nemen een tussenpositie is: het aandeel dat ten minste een maand niet in loondienst werkte, varieert van 15 tot 19%. Oost-Europese arbeidsmigranten hebben met afstand het vaakst geen werk in Nederland. Hun baanverlies is hoog en hun instroom in de WW is daarmee ook hoog. De instroom in de WW van Oost-Europese arbeidsmigranten is met 14,7% aanzienlijk groter dan de instroom met 5,5% van Nederlandse werknemers (figuur 1). Dat Oost-Europese arbeidsmigranten vaker met geen werk worden geconfronteerd dan Nederlandse werknemers is vooral een gevolg van hun baankenmerken, die duiden op een kwetsbare positie op de arbeidsmarkt (Strockmeijer et al., 2018). Ook de andere migranten stromen vaker in de WW, met uitzondering van migranten uit de andere Europese landen. Het verschil in WW-instroom tussen de migrantengroepen en Nederlandse werknemers is wel kleiner en kan minder worden toegeschreven aan de baankenmerken.

Figuur 1 *WW-instroom migrantengroepen en Nederlandse werknemers, cohort januari 2015*

Hoogte van de WW-uitkering

De verdiensten voor werknemers uit Oost-Europa zijn het laagst. Zij verdienen gemiddeld 10 euro per uur. Nederlandse werknemers en arbeidsmigranten uit andere Europese landen en van westerse herkomst verdienen gemiddeld het dubbele. Een deel van de arbeidsmigranten uit deze herkomstgroeperingen is waarschijnlijk kennismigrant en werkzaam in de hogere segmenten van de arbeidsmarkt. Een verklaring voor de verschillen in beloning is dat Oost-Europese arbeidsmigranten structureel oververtegenwoordigd zijn in laagbetaalde posities (Strockmeijer et al., 2017). De relatieve kansverhouding voor deze migrantengroep op preciaire arbeid – een laag loon in combinatie met een tijdelijk dienstverband – is voor hen bijna zes maal zo groot als voor Nederlandse werknemers. Figuur 2 laat zien dat de grondslag voor het WW-uitkeringsbedrag, het bruto dagloon, gemiddeld gezien het laagst is voor Oost-Europeanen, met € 74,35, het hoogst is voor de rest van Europa, met € 102,62, en voor Nederlandse werknemers € 97,97 bedraagt. De hoogte van de WW-uitkering is – door een lager dagloon – lager voor Oost-Europese werklozen dan voor Nederlandse werklozen.

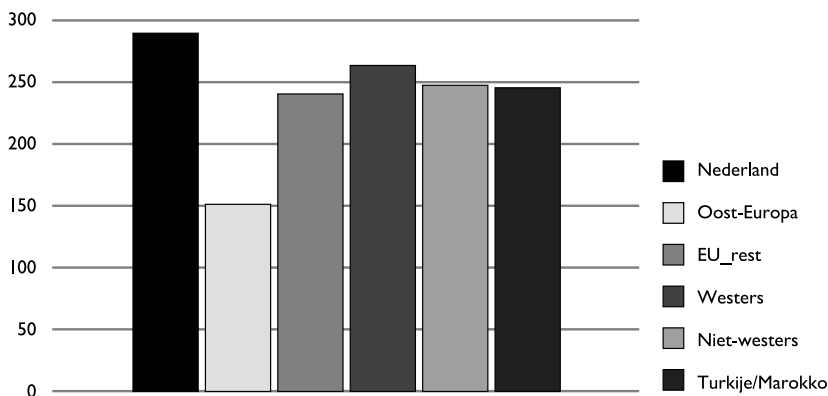
Figuur 2 Grondslag voor WW-uitkeringsbedrag migrantengroepen en Nederlandse werknemers, WW-instroom januari t/m december 2016 (dagloon in euro's)

Verblijfsduur in de WW

Ruim 386.000 werkloze werknemers ontvingen een WW-uitkering met een begindatum in 2016. Daaronder zijn 29.000 Oost-Europese arbeidsmigranten. Zij vormen met een aandeel van 7,6% de grootste migrantengroep die in deze analyse wordt onderscheiden. Het aandeel Nederlandse uitkeringsgerechtigden is 78,5%.

De periode dat een uitkeringsgerechtigde recht heeft op een werkloosheidsuitkering is afhankelijk van het arbeidsverleden van de werknemer. Het zijn overwegend jonge Oost-Europese arbeidsmigranten die naar Nederland komen. Hun kortere arbeidsverleden heeft zijn weerslag in een kortere maximale uitkeringsrecht. Het maximale WW-uitkeringsrecht van Oost-Europese uitkeringsgerechtigden is gemiddeld 7,5 maand (236 dagen), terwijl Nederlandse uitkeringsgerechtigden gemiddeld 1,5 jaar (543 dagen) recht hebben op een uitkering. De andere migrantengroepen nemen een tussenpositie in: hun gemiddelde uitkeringsrecht is 14 maanden (440 dagen) en wijkt onderling niet veel af.

Het recht op een uitkering zegt iets over de *potentiële* duur, niet iets over de *daadwerkelijke* duur van het verblijf in de uitkering. De daadwerkelijke verblijfsduur in de WW maken we inzichtelijk door te kijken vanaf start van de WW-uitkering tot het moment van uitstroom uit de WW, ongeacht de reden van uitstroom. Oost-Europeanen stromen aanzienlijk sneller uit de WW-uitkering dan Nederlandse uitkeringsgerechtigden en ook sneller dan de andere migrantengroepen. De gemiddelde verblijfsduur van Oost-Europeanen in de WW is 151 dagen. Nederlandse uitkeringsgerechtigden ontvangen gemiddeld 289 dagen een WW-uitkering alvorens de WW-uitkering stopt. Zoals we zagen bij de instroom, de hoogte en nu ook bij de verblijfsduur in de WW, nemen de andere migrantengroepen een tussenpositie in. Het aantal dagen dat zij een WW-uitkering ontvangen ligt daarbij dicht bij de duur van Nederlandse dan bij Oost-Europese uitkeringsgerechtigden (figuur 3).

Figuur 3 *Duur van verblijf in WW-uitkering migrantengroepen en Nederlandse werknemers, WW-instroom januari t/m december 2016 (in dagen)*

Conclusies

We sluiten af met een beschouwing over het totale uitkeringsbeslag op de Nederlandse werkloosheidsuitkering. We combineren de bevindingen over de instroom in de uitkering met de duur van het verblijf in de uitkering en het dagloon van de uitkering. Uit de resultaten blijkt dat de effecten van instroom, duur en hoogte verschillen tussen Oost-Europese en Nederlandse werklozen, maar een nadere analyse laat zien dat de combinatie van deze effecten voor het totale uitkeringsbeslag niet sterk van elkaar afwijkt (tabel 1). De verblijfsduur in de WW-uitkering is voor Oost-Europeanen gemiddeld iets meer dan de helft van de verblijfsduur van Nederlandse werklozen. Daarnaast heeft ook de hoogte van de uitkering van Oost-Europese werklozen een negatief effect op het totale uitkeringsbeslag. De hoogte van hun uitkering is – als gevolg van een kwart lager dagloon – lager dan van Nederlandse werklozen. De instroom in de WW-uitkering heeft daarentegen een positief effect op het uitkeringsbeslag: de instroom in de WW-uitkering van Oost-Europese arbeidsmigranten is tweeënhalve keer groter dan van Nederlandse werknemers. Als we op basis van deze gegevens het uitkeringsgebruik berekenen, blijkt dat het totale uitkeringsbeslag op de WW door Oost-Europese arbeidsmigranten niet veel verschilt van dat van Nederlandse werknemers, namelijk € 1.189 versus € 1.106 per werknemer.

Een nuancering geldt voor de gemiddelde duur van het verblijf in de uitkering. Deze is gebaseerd op uitkeringen die zijn gestart in 2016 en die binnen de analyseperiode – tot en met eind 2018 – zijn beëindigd, en heeft betrekking op 97,7% van de uitkeringen van Oost-Europese werklozen en 92,2% van de uitkeringen van Nederlandse werklozen. De resterende uitkeringen zijn nog lopende uitkeringen. Zou de analyseperiode een langere periode beslaan, dan zouden de later beëindigde uitkeringen de gemiddelde duur doen toenemen. Aangezien het

aantal nog lopende uitkeringen voor Nederlandse werklozen groter is dan voor Oost-Europese, zal het totale uitkeringsbeslag voor Nederlandse werklozen meer toenemen dan voor Oost-Europese werklozen en dit waarschijnlijk overschrijden.

Tabel 1 Gemiddelde WW-uitkeringsbeslag (in euro's) per werknemer: instroom * duur * hoogte

	Nederland	Oost-Europa	Rest van EU	Westers	Niet-westers	Turkije/Marokko
WW-instroom (in %)	5,5	14,7	5,3	7,4	9,0	9,1
WW-duur (in dagen)	289	151	240	263	247	245
WW-hoogte (in euro's)	97,97	74,35	102,62	95,92	84,23	83,21
WW-uitkeringsbeslag (in euro's)	1.106	1.189	930	1.328	1.334	1.322

Op basis van de data zien we een genuanceerd beeld van Oost-Europese arbeidsmigranten: een grotere instroom in de werkloosheidsuitkering dan Nederlandse werknemers, maar het aantal dagen dat ze een uitkering ontvangen en de hoogte van de uitkering zijn aanzienlijk lager dan voor Nederlanders en zorgt voor het beeld dat ze niet een onevenredig groot beroep doen op de WW. Dat wil niet zeggen dat er geen fraude is – de data over uitkeringsgebruik geven daarin geen inzicht – maar de verschillen met Nederlandse uitkeringsgerechtigden en andere migrantengroepen zijn zodanig dat het geen aanleiding geeft te veronderstellen dat hun uitkeringsgebruik afwijkt, en daar waar het afwijkt omvangrijk is.

Het genuanceerde beeld geeft meer inzicht in het gebruik van de werkloosheidsuitkeringen, nu er onrust is over het gebruik van de werkloosheidsuitkering door Poolse arbeidsmigranten. Gedegen kennis over de relatie tussen migranten en sociale zekerheid is wenselijk, aangezien beelden over migranten die (te) veel gebruikmaken van sociale zekerheid gevoelens van onvrede versterken over vrij werknemersverkeer vanuit Oost-Europa. Zo speelde het aan banden leggen van arbeidsmigratie uit Oost-Europa en hun beslag op socialezekerheidsrechten een grote rol bij de Brexit-campagne en lijkt het eveneens een niet onbelangrijk thema te gaan worden bij de komende Tweede Kamerverkiezingen in Nederland.

Noten

- 1 Verordening 883/2004 (basisverordening) en 987/2009 (toepassingsverordening).
- 2 Verordening 492/2011, artikel 7 lid 2, waarborgt een gelijke behandeling van werknemers.

Literatuur

Borjas, G. (1999). Immigration and welfare magnets. *Journal of Labor Economics*, 17(4), 607-637. doi:10.1086/209933

- CBS. (2018). *Dashboard migrantenmonitor 2007-2016*. Geraadpleegd op <https://public.tableau.com/profile/centraal.bureau.voor.de.statistiek#!/vizhome/Migrantenmonitor2007-2016/WELKOM>
- Dagevos, J. (2011). *Poolse migranten: De positie van Polen die vanaf 2004 in Nederland zijn komen wonen*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.
- Dagevos, J., & Gijsberts, M. (2013). Beeldvorming over arbeidsmigranten uit Oost-Europa. In P. Dekker, J. den Ridder, & P. van Houwelingen (red.), *Continu Onderzoek Burgerperspectieven 2013* | 4 (pp. 34-48). Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.
- Eurofound. (2015). *Social dimension of intra-EU mobility: Impact on public services*. Luxemburg: Publications Offices of the European Union.
- Guild, E., Carrera, S., & Eisele, K. (2013). *Social benefits and migration: A contested relationship and policy challenge in the EU*. Brussels: Centre for European Policy Studies.
- Heyma, A., Bisschop, P., & Biesenbeek, C. (2018). *De economische waarde van arbeidsmigranten uit Midden- en Oost-Europa voor Nederland*. Amsterdam: SEO Economisch Onderzoek.
- Huijnk, W., Gijsberts, M., & Dagevos, J. (2014). *Jaarrapport integratie 2013. Participatie van migranten op de arbeidsmarkt*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.
- Kamerstukken. (2013). 29 407/ nr. 153 w.o. cijfers CBS. Den Haag: Tweede Kamer der Staten-Generaal.
- Kamerstukken. (2018). 17 050/ nr. 547, *WW-uitkeringsfraude*. Den Haag: Tweede Kamer der Staten-Generaal.
- Kremer, M. (2013). *Vreemden in de verzorgingsstaat. Hoe arbeidsmigratie en sociale zekerheid te combineren*. Den Haag: Boom Lemma.
- McFadyen, R., & Thomas, J. (1997). Economic and psychological models of job search behavior of the unemployed. *Human Relations*, 50(12), 1461-1484.
- Mortensen, D. (1977). Unemployment insurance and job search decisions. *Industrial and Labor Relations Review*, 30(4), 505-517.
- Nannestad, P. (2007). Immigration and welfare states: A survey of 15 years of research. *European Journal of Political Economy*, 23(2), 512-532.
- SER. (2014). *Arbeidsmigratie*. Den Haag: Sociaal-Economische Raad.
- Strockmeijer, A., De Beer, P., & Dagevos, J. (2017). Mobiliteit binnen de perken. Zeer geringe positieverbetering van werknemers uit Oost-Europa bij een langer werkverleden. *Tijdschrift voor Arbeidsvraagstukken*, 33(4), 384-400.
- Strockmeijer, A., De Beer, P., & Dagevos, J. (2018). Stromen arbeidsmigranten vaker in de WW dan autochtone Nederlandse werknemers? Een decompositieanalyse van WW-instroom onder Oost-Europese arbeidsmigranten in Nederland. *TPedigitaal*, 12(2), 28-51.
- SZW. (2016). *Kamerbrief 'Beleidsdoorlichting artikel 5 begroting SZW (werkloosheid)'*. 20 december 2016.
- Van den Berg, G. (1990). Nonstationarity in job search theory. *The Review of Economic Studies*, 57, 255-277.
- Vrooman, C. (2009). *Werkloosheid in crisistijd. Baanverliezers, inkomensveranderingen en sociale gevolgen: Een verkenning*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.